

Týždeň

2005

- **Martin Mojžiš:** *O snehovej vločke* (1, s. 48-49)

- Zo štruktúry snehových vločiek vyplýva veľa pozoruhodných vlastností snehu. Na seba dopadajúce vločky sa väčšinou dotýkajú iba svojimi výbežkami a vytvárajú tak veľmi riedku štruktúru – 90% až 95% čerstvej snehovej pokrývky tvorí vzduch. Tento vzduch sa však nemôže voľne pohybovať, bráni mu v tom labyrint ľadových kryštálikov. Jednou z vlastností takejto poréznej látky je vynikajúce pohlcovanie zvuku. Preto je zasnežená krajina taká tichá, väčšinu zvukov sneh pohltí. Inou vlastnosťou súvisiacou s „nepohyblivým vzduchom“ je nízka tepelná vodivosť, v dôsledku čoho predstavuje vrstva čerstvo napadnutého snehu veľmi účinnú tepelnú izoláciu (jednu z najlepších spomedzi všetkých látok).
- Nepravidelne poukladané snehové vločky sú zodpovedné aj za bielu farbu snehu. Samotné vločky pritom nie sú biele, sú to priesvitné kryštáliky ľadu. Pre výslednú bielu farbu sú podstatné dve veci. Po prvé, každý z týchto kryštálikov odráža alebo prepúšťa všetky farby rovnako, takže odrazy a prechody nezoslabujú nijakú časť farebného spektra viac ako iné časti. Po druhé, nepravidelné usporiadanie kryštálikov spôsobuje, že po mnohonásobných odrazoch a prechodoch majú svetelné lúče všetky možné smery. A svetlo, ktorého spektrálne zloženie je rovnaké (v skutočnosti stačí podobné) ako v prípade slnečného svetla, a v ktorom nie sú výrazne preferované nijaké smery, vnímame ako biele. Mimochodom, rovnaká argumentácia vysvetľuje aj bielu farbu pivovej peny, akurát tam namiesto ľadových kryštálikov vystupujú tenké blanky kvapaliny.
- Vločky sú zodpovedné aj za vŕzganie snehu pod nohami. Po došliapanutí sa sneh stláča, pričom sa deje niekoľko vecí. Niektoré kryštáliky sa lámu, čím spôsobujú drobné chvenie okolitého vzduchu. Ak sa ich naraz láme dosť veľa, stáva sa tento zvuk počuteľným a my ho vnímame ako vŕzganie. Avšak nie všetky kryštáliky sa lámu, niektoré sa len pohybujú, jeden po druhom. Pri tomto pohybe vzniká trenie, v dôsledku tepla sa časť kryštálikov mení na vodu, v dôsledku prítomnosti vody sa kryštáliky ľahšie pohybujú a nie sú nútené lámať sa. Tento efekt teda vŕzganie znižuje. Preto sneh vŕzga pri nižších teplotách, keď teplo uvoľnené trením nestačí na vyrobenie dostatočného množstva vody.

Vzniku väčšieho množstva vody môžeme pomôcť tak, že zvýšime trenie. Presne to robíme lyžami. Trenie na styčnej ploche býva dostatočné na rozpustenie značného množstva ľadových kryštálikov, takže medzi lyžou a snehom vznikne tenká vrstvička vody. Práve po tejto vrstvičke sa potom tak dobre šmykame. Lyžovanie je vtipnou formou plávania.

- **Pavel Brunovský:** *Bez dobrých škôl budeme zraniteľní* (3, s. 17-19, rozhovor Štefana Hríba a Martina Mojžiša)

- – Čo s človekom urobí 50 rokov pôsobenia v matematike?
– Napríklad to, že keď sa s niekým sporí, snaží sa používať logické argumenty. Čím je automaticky v nevýhode.

- **František Šebej:** *Genetický kód civilizácie* (3, s. 33-34)

- **Thomas Cahill:** *Dary Židov*

- (...) Aby som spravil správne rozhodnutia, musím sa poradiť s Božím zákonom zapísaným v mojom srdci. Musím načúvať Hlasu, ktorý nehovorí iba k veľkým vodcom, ale ku mne. Ja musím brať ja' vážne. Týmto spôsobom, po mnohých nešťastiach a katastrofách, ľudia, ktorí sa stali židmi, mohli začať od ja' Dávidovho, a prejsť cez ja' ducha, ja' jednotlivého individua až k ja' súcitu s ja' iných ľudí. Židia nám dali celý nový slovník, (...) vnútornú krajinu myšlienok a pocitov, ktoré predtým nik nepoznal(...)[.] Židia nám dali Vonkajšok a Vnútro – náš rozhľad a náš vnútorný život. Nemôžeme ani ráno vstať či prejsť cez cestu bez toho, aby sme neboli Židmi. Snívame židovské sny a nádejame sa židovské nádeje. Väčšina našich najlepších slov, napríklad – nový, dobrodružstvo, prekvapenie; jedinečnú, individuálny, osoba, poslanie; čas, história, budúcnosť; sloboda, pokrok, duch; viera, nádej, spravodlivosť – to všetko sú dary Židov.
- Bez monoteistického judaizmu by sotva niekto vyslovil vetu, ktorú napísal Thomas Jefferson do americkej Deklarácie nezávislosti: „Považujeme za samozrejmé pravdy (We hold this Truths to be self-evident...), že všetci ľudia sú stворení ako rovní, že Stvoriteľ ich vybavil určitými neodňateľnými právami, medzi ktorými sú právo na život, slobodu a hľadanie šťastia...“[.]

- Je zvláštne, že všetci ľudia Západu snívajú židovské sny, pozerajú na svet, čas a dejiny židovskými očami. Všetci ľudia, nie iba kresťania, ktorých to možno prekvapí o niečo menej – vrátane skeptikov, agnostikov, ateistov, komunistov, fašistov, postmoderných filozofov a antisemitov všetkých odnoží (tých by to zistenie asi prekvapilo najviac).
- **Juraj Kušnierik: *Bondyho príklad* (4, s. 9)**
 - **Egon Bondy**
 - Zůstaň věrný svobodě
prodáš-li ji za milión, zůstaneš žebrákem
Zůstaň věrný lidské naději
nebo budeš žít a nebudeš vědět proč
- **František Šebej: *Limity blízko východnej diplomacie* (4, s. 35-37)**
 - (...) ak neexistuje za neúspech trest, ďalšie neúspechy určite prídu.
- **Tomáš Zálešák: *Patria „hodnoty“ do politiky?* (4, s. 40-41)**
 - Pre myšlienky veľkých ľudí je možno väčšou hrozbou ich vulgarizácia zo strany priaznivcov než útoky ich nepriateľov.
- **William E. Carroll: *Teológia zemetrasení alebo Kde bol Boh?* (4, s. 46-47)**
 - V úsilí pochopiť (...) katastrof sa musíme vyhnúť dvom omylom: záveru, že sú nezlučiteľné s vierou v Boha, alebo presvedčeniu, že musia byť priamym činom Boha.
- **Tomáš Janovic: *S Milanom Lasicom* (5, s. 3, Smutná anekdota)**
 - V totalitnom štáte
mafia nemá šancu –
mafiou je štát
- **Ján Čarnogurský: *Geopolitika strednej Európy* (7, s. 33-37)**
 - **Leo Strauss** (voľný citát)
 - (...) najradikálnejšie reformy sú tie, ktoré sa uskutočňujú pomaly, postupne, krok za krokom.
 - Prijatie zmienky o Bohu by bolo výbornou príležitosťou urobiť z Únie civilizačné a osudové spojenectvo. Návrh neprešiel a Únia zostala obchodníckym zväzkom, ktorý má za cieľ maximalizovať materiálne výhody. V poriadku, aj materiálne výhody majú svoju etickú dimenziu. Nevýhodou takého zväzku je jeho trvanie. Trvá iba dovtedy, kým sa maximalizujú materiálne výhody.
- **Dušan Jaura: *Závisť umiera posledná* (7, s. 46-47)**
 - **Dorothy Sayers**
 - Závisť sa začína vierohodnou otázkou: Prečo by som sa nemohol tešiť tomu, čomu sa tešia druhí? A končí sa: Prečo by druhí mali tešiť z niečoho, čomu sa ja nemôžem?
 - **Chesterton: *Obrana heraldiky***
 - Mali im povedať: Si dobrý ako vojvoda z Norfolku! Ale, žiaľ, použili nižšiu demokratickú formuľku: Vojvoda z Norfolku nie je lepší ako ty!
- **Lukáš Krivošík: *Patrí „sociálne cítenie“ do politiky?* (8, s. 36-37)**
 - Pojem „sociálne cítenie“ zaviedli socialisti, aby z vedomia spoločnosti vytlačili starý dobrý kresťanský súcit s chudobnými a trpiacimi. Kresťanský súcit s trpiacimi apeluje na svedomie jednotlivca, aby vlastnými silami pomohol zmierniť alebo aspoň finančne odstrániť bolesť okolo seba a uľahčiť menej šťastným ich údel. Aj „sociálne cítenie“ je apelom na naše svedomie. No nevyzýva nás k priamej pomoci, ale k tomu, aby sme zvolili do verejných funkcií ľavicových politikov, ktorí to vo svojej nekonečnej osvietenosti vybavlia za nás. Politici so „sociálnym cítením“ rozšíria moc štátu nad našimi životmi, zdania bohatých (a ak bohatí v krajine nie sú, tak aj chudobných) a pod vábivým heslom „sociálneho cítenia“ začnú rozhadzovať cudzie peniaze.

- Kolektivistická prerozdeľovacia morálka a osobné regulačné mechanizmy zdedené po malých tlupách lovcov a zberačov existujú aj naďalej. Majú však zmysel len tam, kde si jednotlivec môže udržať prehľad o osobných vlastnostiach a cieľoch ostatných. To znamená v rodine, v spoločenstve priateľov, v práci alebo v bezpečnostných zložkách (kde je takéto poňatie nevyhnutné). Tam má „sociálne cítenie“ miesto. No veľká, anonymná spoločnosť – ak sa má rozvíjať – musí fungovať podľa iných pravidiel.

Normatívny systém nesmie byť osobný, ale slepý a abstraktný. Aby veľká spoločnosť prežila, musia sa jej členovia čo najviac líšiť v schopnostiach. To vedie k narastajúcej deľbe práce a výmennému obchodu. Ten postupne prerastá osadu, región i hranice krajiny. Dnešná globalizovaná ekonomika je len pokračovaním tohto vývoja na celosvetovej úrovni. Množstvo obyvateľstva veľkej spoločnosti je možné uživiť len vďaka trhovému poriadku. Jediné systém trhových cien totiž dáva odpoveď na otázku čo, ako a pre koho vyrábať a vedie k optimálnej alokácii vzácných zdrojov.

- Podľa Hayeka je kultúrna evolúcia výberom skupín, ktoré sa riadia lepšími pravidlami. V kultúrnej evolúcii víťazi skupiny, ktorých morálny systém lepšie (...) [oceňuje] mierovú spoluprácu, dôveru a predovšetkým inštitúcie rodiny, zmluvy a súkromného vlastníctva. Aby sa morálka rozšírenej spoločnosti presadila proti našim vrozeným atavizmom, musí byť metafyzicky ukotvená a nábožensky zdôvodnená. Rozšírenie a materiálny blahobyt západnej civilizácie svedčia o tom, že najlepšie dokáže inštitúcie trhového poriadku garantovať kresťanské náboženstvo.
- To, po čom dnes voláme ako po „sociálnom cítení“, je v skutočnosti volaním pravekého človeka v nás. Morálka malej skupiny má miesto v malých spoločenstvách. Od nášho dieťaťa by sme asi nemali pýtať nájomné, a ak sa na nás obráti s prosbou o radu priateľ, asi by sme si za ňu nemali písať peniaze. Môžeme tiež poukázať peniaze cirkvi alebo obľúbenej charite, o ktorej vieme, že naloží s našimi peniazmi dobre. No do politiky „sociálne cítenie“ nepatrí. Jeho vynucovanie prostredníctvom progresívnych daní a vysokej miery prerozdeľovania totiž narúša krehký a komplexný spontánny trhový poriadok, ktorý veľkej spoločnosti umožňuje, aby milióny navzájom neznámych ľudí mohli v mieri uspokojovať svoje materiálne potreby. Spoločnosť si nemá klásť ušľachtilé ciele (ako sa o to snaží napr. euroústava), naopak, má umožňovať každému jednotlivcovi, aby v živote sledoval vlastnú predstavu o šťastí, ak tým neohrozuje iných ľudí.
- Komunizmus a národný socializmus boli pokusom natiahnuť kolektivistickú morálku malého spoločenstva lovcov a zberačov na modernú anonymnú spoločnosť. Obe ideológie boli antikresťanské a takmer úplne potlačili spontánny trhový poriadok, aby na jeho mieste nastolili akýsi vedome skonštruovaný, dokonalejší. Jediné, čo dosiahli, však bolo, že veľká spoločnosť sa začala riadiť primitívnou morálkou malých spoločenstiev. Nie je náhoda, že Hitlerovo Nemecko, Stalinovo Rusko či Maova Čína sa vyznačovali presne tými normami, ktoré sú vyššie uvedené ako normy poriadku v tlupe lovcov a zberačov.
- (...) spoločnosť je v zásade nepoznateľná vo všetkých detailoch jej fungovania. Poznanie o prebiehajúcich trhových procesoch je roztrúsené medzi jednotlivými aktérmi trhu a pre centrálnu plánovaciu autoritu neuchopiteľné. Nám sa ukáže až v podobe trhových cien.
- Nie je náhoda, že väčšina obetí komunistov nezahynula v gulagoch či v pivniciach tajnej polície, ale zomreli od hladu, lebo štát si namýšľal, že dokáže vzácne zdroje alokovať lepšie ako trh.
- Výsledkom centrálneho plánovania boli milióny zabitých hladomorom. Výsledkom volania po „sociálnom cítení“ zo strany našich politikov bude „len“ chudobnejšie Slovensko a národ, ktorého občania nevedia prevziať zodpovednosť za seba a svojich blízkych. Veď štát sa postará...
- **Michal Kaščák** (8, s. 59, Ušami Michala Kaščáka)
 - Keď počujem múdrosti, aký nekultúrny národ sú Američania, tak si pomyslím, ako smiešne posudzujeme niekoho podľa toho, čo si sami od neho dovezieme. Akoby všetci zabúdali, že z USA prišiel jazz, swing, bebop, pop, rock and roll, nová vlna, muzikál, hippies, techno a neviem čo ešte.
- **Lukáš Krivošík: Európa po konci Európskej úнии** (9, s. 44-45)
 - Tým, že štát umožňuje občanom naplňať v živote vlastnú predstavu o šťastí a stará sa najmä o stanovovanie zákonných mantinelov, umožňuje maximalizovať úžitok pre celú spoločnosť.
- **?: 3-krát Tsai Ming-Liang** (9, s. 57, z tlačovej konferencie s Tsai Ming-Liang na filmovom festivale Berlinale)
 - Nezaujima ma ísť do šírky. Život je príliš krátky, aby som plytval časom. Chcem nazrieť do hĺbky. Kto vidí priveľa, na konci nič neuvidí.

- **Eduard Žitňanský: *Dedičstvo socializmu* (12, s. 19)**

- Za dvojkorunové mlieko (...) platíme dodnes.

- **Jiří Olič: *Čo sú to malé veci?* (12, s. 60-61)**

- **básnik Mallarmé**

- (...) verše sa nerobia z myšlienok, ale zo slov.

- **Jiří Olič (12, s. 70, *Démantologie*)**

- **Nabokov**

- Historie omezí (...) životní příběh na pomlčku mezi dvěma daty.

- **Tomáš Janovic: *Miesto* (13, s. 3, *Smutná anekdota*)**

- Najprv chceme miesto na slnku,
potom na výsluní

- **Lukáš Krivošík: *Ľudové povery o ekonómii* (13, s. 40-41)**

- Najhorší a najrozšírenejší mýtus žije vlastným životom. Ide o tvrdenie, že „bohatí bohatnú vďaka vykorisťovaniu chudobných“. Dokonca existuje verzia o krajinách, ktorých bohatstvo je založené na biede iných krajín. Tieto predstavy vychádzajú zo zdania, že ekonomika je uzavretý systém, kde ak jeden získa, musí druhý stratiť. No majetní ľudia (ak nejde o zlodejov) majú peniaze preto, že poskytujú tovary a služby spotrebiteľom. Sú chvíle, keď dokonca každý z nás niečo predáva (napr. svoju prácu zamestnávateľovi) a niečo iné kupuje.

Skúste si spomenúť, ako ste si v stánku kúpili tento časopis. Nijaký iný človek vás do kúpy nenútil, dobrovoľnosť je základom obchodu. Dali ste predavačovi 29 Sk a dostali ste od neho tento výtlačok .týždňa. Uskutočnením obchodu ste zbohatli obaja. Keby obchod nebol výhodný pre oboch, neuskutočnil by sa. A to je len o časopise, ktorý prečítate a odložíte. No predstavte si publicistu, ktorý namáhavo všetky svoje príspevky píše na písacom stroji, niekoľkokrát musí text prepisovať a dávať pozor na preklepy. Tento publicista si teraz kúpi počítač za 30-tisíc a podľa ľudových pseudoekonomov Bill Gates zbohatol a publicista schudobnel. Lenže v skutočnosti zbohatol aj novinár. Môže teraz napísať viac príspevkov v kratšom čase a zarobiť viac peňazí. Takto obchod robí všetkých bohatšími a podporuje technologický rozvoj.

Trhové hospodárstvo nie je uzavretý systém, kde ak niekto zbohatne, iní musia zákonite stratiť. Sklon vidieť výlučného nositeľa hodnoty v peniazoch mal merkantilizmus v 18. storočí, na chybnom úsudku založená ekonomická teória, ktorú vyvrátil Adam Smith. Hodnota je čosi, čo nie je a priori vlastné peniazom, tovarom či službám. Tieto statky ju nadobúdajú výlučne v ľudskej mysli. Na dne mora alebo hlboko vo vesmíre nemá zlatá tehlička žiadnu cenu, nie sú tam totiž žiadni ľudia, ktorí by jej nejakú hodnotu prisúdili. Navyše, každý človek má rozličné potreby a rôznym statkom prikladá rôznu hodnotu. Trhový mechanizmus ako jemný, neosobný nervový systém kombinuje tieto komplexné údaje do podoby trhových cien.

- Zoznam ekonomických mýtov je nevyčerateľný: „Štátne podniky by mohli efektívne fungovať aj bez privatizácie, keby sa našli POCTIVÍ ĽUDIA do riadiacich funkcií[.]“. Ľavica vždy hľadala „pocívneho človeka“, no práve ľavicoví politici nám už veľakrát ukázali, že málokto si neukradne zo „spoločného majetku“ (teda z majetku nikoho), ak sa nikto nepozera. Alebo: „Ľudia kradnú zo sociálnych dôvodov[.]“. Veľmi nebezpečná povera! Ak prijmem logiku, že zločinci sú obeťou spoločnosti a nie spoločnosti a nie spoločnosť obeťou zločincov, môže si každý ospravedlniť hocičo svojou (ne)majetnosťou. Neposúvajte túto morálnu otázku do roviny materiálnej.
- Tam, kde je majetková nerovnosť akceptovaná ako normálna, vnímajú ľudia bohatstvo druhých skôr ako výzvu pre vlastnú aktivitu. Naopak, v spoločnosti, kde sú si všetci rovní vo svojej biede, každý žiarlivo dbá o to, aby nikto nemal viac. Iné: lekári, študenti, poľnohospodári či divadelníci často tvrdia, že „zdravie, vzdelanie, potraviny, atď. nie sú trhové statky“. Trh má platiť len pre tých druhých a na vyššie zmienené, údajné netrhové statky sa majú všetci skladať na daniach.

- **Martin Mojžiš: *Od Nobela k Templetonovi* (13, s. 48-49)**

- O tom, že kresťan Townes[., laureát Nobelovej ceny z roku 1964 za objavy lasera a masera,] nie je nijaký propagandista a že pristupuje k viere rovnako poctivo ako k vede, by nás mohli presvedčiť (...) jeho slová: „Nesmierne si vážim a cením Ježiša Krista a všetko, čo urobil. Či bol maozaj synom Božím, to s istotou neviem. Ale mal k tomu bližšie než ktokoľvek iný.“[.]

- **Daniel Ryba: *Apoštol vôle a zmyslu* (13, s. 56-57)**

- „Ten, kto sa pýta na zmysel života, je chorý (...)“ [.] tvrdil Freud. „Ochorie ten, kto sa na zmysel života nepýta (...)“ [.] hovorí Frankl. Jeho terapeutická koncepcia vychádza z faktu, že až pätinu všetkých neuróz „má na svedomí“ pocit nezmyselnosti (či skôr bez-zmyselnosti) života, pocit existenciálneho vákuu a frustrácie.
- Osvetlený žiarou utrpenia mení sa aj obraz človeka. Ten, kto nazerá človeka ako na homo sapiens alebo homo faber, kreslí len jeho karikatúru. Schopnosť trpieť je podľa Frankla v samej podstate človeka. Proti absolutizácii rozumu a absolutizácii konania stavia Frankl obraz človeka ako homo patiens. Na rozdiel od freudovskej terapie, ktorá si kladie za cieľ urobiť človeka schopným výkonu alebo pôžitku, je pre logoterapiu výzvou aj urobiť ho schopným utrpenia.

- **Jiří Olič (13, s. 70, *Démantologie*)**

- Bez dobráků by byli zločinci úplně nuly.

- **Lukáš Krivošík: *Úspech predavača mixérov* (14, s. 16-18)**

- **Ray Kroc (zakladateľ McDonald's)**
 - Mysli na malé veci a zostaneš malý.

- **Róbert Žitňanský: *Za čo vďačíme Ronaldovi Reaganovi* (15, s. 14-16)**

- **Ronald Reagan**
 - Ak nás dejiny niečo učia, potom práve to, že prostomyseľná politika ústupkov alebo tvorba ilúzií o našich nepriateľoch sú nezodpovedné. (...) Naliehavo vás preto prosím, aby ste v diskusiách o návrhu na zmrazenie jadrového zbrojenia dávali pozor na pokušenie pýchy – na pokušenie ľahkovážne vyhlásiť, že vy ste nad také veci povznesení, na pokušenie označiť obe strany za rovnako zlé, a ignorovať tak dejinné skutočnosti a agresívne pohnutky ríše zla. Skrátka, na pokušenie vyhlásiť preteky v zbrojení za jedno veľké nedorozumenie a vyzuť sa tak zo zodpovednosti za boj medzi správnym a nesprávnym, za boj medzi dobrom a zlom.

- **Benjamin Kuras: *Liberalismus: svůj vlastní hrobař* (15, s. 37-39)**

- Totalismus je vždy rebelie proti „tyranii“ liberalismu. Tou tyranii je právo osobní volby, povinnost osobní odpovědnosti, nejistota výsledku a riziko neúspěchu. Z těch pramení strach z konání chyb a z proher v konkurenci se schopnějšími. A z tohoto strachu pramení touha odevzdávat svobodné rozhodování moudřejším a mocnějším, historické nezbytnosti a Boží pravdě.
Totalita vítězí nad liberalismem proto, že liberalismus zapomíná na jeden důležitý fakt lidské psychiky: Ve svobodné volbě mezi svobodou a jistotou většina lidí svobodně volí jistotu.
- „Co je Božího, Bohu, co je císařovo, císaři“ je odpoutání ideologie od státu a právo na svobodu myšlení neutlačovanou státní mocí. Ty uzákonilo teprve osvěcenství, a vzdejme mu za to díky. S ním přišlo Voltairovo „nesouhlasím s vaším názorem, ale budu se do smrti rvát za vaše právo jej vyslovit“. Za to vzdejme díky i jemu.
- Kde se (...) neustále se vracějící antiliberální totalismus v evropské duši po všech těch děsivých zkušenostech bere, se nám pokouší Berman vysvětlit poukazem na jeden specifický křesťanský utopický mýtus (...): mýtus Apokalypsy, střetu absolutního dobra (my) s absolutním zlem (oni), po němž ve strašlivé válce zanikne dnešní škaredý svět a zrodí se nový, dokonalý, spravedlivý, zničením všech svých nepřátel odevzdávající absolutnímu dobru (nám) totální vládu nad celým světem. Tímto mýtem byl poháněn marxismus, fašismus, nacismus, a je jím poháněn i dnešní islamismus.
- Bushovi „neokonzervativci“ se sice snaží křísit a bránit tradiční kulturní a morální hodnoty a ideje, na nichž spočívá západní civilizace. Ale jejich uplatňování v mezinárodní politice a ekonomice se opět provádějí stylem utopických liberálů věřících, že mají svatou povinnost západní politickou demokracii a liberální ekonomiku nastolovat v celém světě, třeba i násilím a proti vůli osvobozovaných.
Střet Bushovy Ameriky s radikálním islámem tedy není jen střetem dvou odlišných civilizací, ale ještě víc střetem dvou spasitelských utopií odhodlaných jedna druhou zničit a nahradit ji totálně a všude tou svou, která ve své americké podobě se už taky pomalu začíná podobat glajchšaltu, i když nepoměrně laskavějšímu. Obě mají ambice a rozsah globální, absolutní a totální, bez možnosti kompromisu.
- Kořenem většiny rebelií, revolucí a konfliktů je iluze a sebeklam pokroku. Ne oprávněná víra, že svět se dá zlepšit, nýbrž fakty nepodložené přesvědčení, že svět se zlepšuje automaticky s přibývajícím vědomostmi a zkušenostmi. Domněnka osvícenců a pozitivistů, že hmatatelný pokrok vědecký, technický a vědomostní automaticky vede k odpovídajícímu pokroku politickému, sociálnímu, etickému, kulturnímu a duchovnímu.

- Nebažiť po absolútnych, totálnych, jedine a navždy správnych odpovediach. Učiť sa žiť v prirodzenom stave nedořešenosti, neúplnosti, nedokonalosti a nezodpovedených otázek, ktoré dělajú život fascinující, pestrý a plný výzev. Místo arogance jistoty pěstovat pokoru nejistoty. Nečekat gigantické výsledky a radovat se z každé maličkosti, která se daří. Neupírat druhým právo na odlišnost, pokud nám je nechtějí upírat oni. Bránit svou svobodu jako lvi, když je ohrožená.

To bude asi jeden z pilířů praktického, střízlivého a racionálního demokratického konzervativismu jako léku na silící krize a masakry stále se opakujícího konfliktu utopického absolutního liberalismu s utopickým absolutním totalismem.

- **Tomáš Zálešák: *George Kennan a studená vojna* (15, s. 40-41)**

- (...) akákoľvek formulácia princípov ešte netvorí návod na konkrétny politický postup(...)
- (...) protivníka nie je možné poraziť moralizovaním.
- ?
 - (...) diplomacia bez zbraní je ako orchester bez nástrojov (...).
- ?
 - (...) zmluvy bez meča sú holé slová (...).

- **Juraj J. Dovala: *Vykúpenie skrze Izrael(?)* (15, s. 42-43)**

- V medzináboženskom dialógu hrá často hlavnú rolu obava zo straty vlastnej tváre. Kresťania sa boja, že ak uznajú plnú legitimitu iného náboženstva, poprú Krista. Židia sa boja, že ak uznajú legitimitu kresťanstva, poprú jediného Boha, ktorý nemôže mať „Syna“. Nejde v prípade spásy pre „iných“ o dôkaz našej neschopnosti nahliadať jednotu v mnohosti bytia? Primárne by nás mala viesť úcta a rešpekt k ostatným. Z nich sa môže zrodiť dialóg, ústretové spoznávanie sa a z nich plné uznanie legitimacy.
- Ak je nejaká konfesia, jej teológia alebo religiózna vyhranenosť príliš úzkoprsá a trpí nevyliciteľným exkluzivizmom, potrebuje byť vyvedená z omylu. Človek by mal s druhým človekom zdieľať do hĺbky čosi nepomenovateľné, čo nás presahuje. Aj keď sa cítime byť doma v určitej konfesii, predsa existuje „Niečo“, čo navzájom spája ľudí s otvoreným srdcom. Ľudí dobrej vôle, ľudí uberaujúcich sa k plnosti, ľudí akokoľvek pomenovaných.

- **Tomáš Janovic: *Keď slušný* (16, s. 3, Smutná anekdota)**

- Keď slušný vynadá neslušnému
slušný sa trasie
a neslušný otrasie

- **Dušan Jaura: *Inteligentný komentár* (16, s. 47)**

- Je zaujímavé, že starozákonní biblickí proroci nebojovali ani tak proti ateizmu (v dejinách bol vždy skôr okrajovým javom), ale proti skutočnému nepriateľovi viery – modlárstvu, teda proti ľudským pokusom redukovat a nakoniec ovládnuť Boha, ponúkať ho v darčkovom balení ako neškodnú modlu z dreva či striebra, prípadne napratať ho do šuplíkov neškodných metafyzických kategórií. Proti tomuto vystupovali proroci, ale aj mystici so svojou „negatívnou teológiou“: Boha si nemôžeš skrotiť, ani sprivatizovať, ani uzamknúť! Nezabúdaj, že sa dotýkame symbolov, ktoré odkazujú za seba, nad seba, na „Boha, ktorý je nad Bohom“!

- **Michael Novak: *Kultúra v kríze – kázeň o stave sveta* (17, s. 42-43)**

- Zo skutočnosti, že každý vidíme veci rozdielne, nevyplýva, že neexistuje pravda. Skôr z toho vyplýva, že každý z nás môže mať časť pravdy, a že tým či oným spôsobom niektorí z nás môže mať viac (alebo menej) pravdy ako iní. Keďže každý z nás má iba časť pravdy ako iní. Keďže každý z nás má iba časť pravdy, ktorú hľadáme, musíme spolu tvrdo pracovať, aby sme vo všetkých veciach odhalili, kde je pravda a kde lož.
- Ratzinger chce brániť imperatív hľadania pravdy vo všetkých veciach, imperatív riadiť sa dôkazmi. Tento imperatív sa vzťahuje na denný život, na vedu i na vieru. Veľké židovské i kresťanské meno Boha je spojené s týmto imperatívom – jedno z mien Stvoriteľa je Pravda. Iné príbuzné mená sú Svetlo a Cesta. Ľudia boli stворení ako hľadači pravdy.
- Je faktom, že žijeme v pluralistickom svete, v ktorom majú jednotlivci doslova nekonečnú škálu názorov. Pre Ratzingera je táto individuálna rozličnosť nie iba normálna a hodná chvály; ukazuje aj na nekonečný počet spôsobov, ktorými boli ľudia stворení na podobu nekonečného Boha. Každý z nás teda zrkadlí odlišný aspekt nekonečnej mnohosti Boha.

- Pravda, fakt ľudskej „relativity“ – teda fakt, že každý vidíme veci odlišne, alebo že púť životom každého z nás je jedinečná a neopakovateľná – nesmie byť premenený na absolútny morálny princíp. Fakt relativity nevedie logicky k princípu morálneho relativizmu.
- Žiadnu veľkú inšpirujúcu kultúru budúcnosti nemožno vybudovať na princípe morálneho relativizmu – pretože kdesi v hĺbke je takáto kultúra presvedčená, že nič nie je lepšie než čokoľvek iné, a že všetky veci sú samy osebe bezvýznamné. S výnimkou fragmentov viery (v pokrok, v súcť, vo svedomie, v nádej), ku ktorým ešte lipne (nelegitímne), takáto kultúra učí každé zo svojich detí, že život je príbehom, ktorý rozpráva idiot, a v ktorom nič nemá význam.
- Proti bezvýznamnosti relativizmu stavia Ratzinger rešpekt k odlišnej a neporovnateľnej podobe Boha v každej jednotlivjej ľudskej bytosti – od tých najbezmocnejších až k tým zdanlivo najmocnejším – spolu so zmyslom pre solidaritu medzi sebou navzájom v lone nášho Stvoriteľa. Táto základná vízia nesmrteľnej hodnoty každej jednotlivjej osoby i celého ľudského spoločenstva bola motorom, duchovným dynamickým pohonom, stále väčšmi globálnej (katolíckej) civilizácie.
- **Martin Mojžiš: $E = mc^2$ (17, s. 50-51)**
 - (...) ťažké otázky sú ťažké a nestanú sa ľahšími, ak budeme oduševnene vykrikovať jednoduché odpovede.
- **Ján Pišút (18, s. 50, rozhovor Martina Mojžiša o špeciálnej relativite)**
 - Keď človek ostane naozaj len na povrchu, tak sa dá povedať, že relativita a relatívnosť je niečo podobné. Pritom sa však zabúda, že samotná zákonitosť, tten základný fakt existencie zákona, ten zostal úplne nezmenený. Prírodný zákon je prírodný zákon. V teórii relativity zostala záväznosť prírodného zákona úplne nedotknutá. Okrem toho, svoju teóriu mohol Einstein pokojne nazvať teóriou absolútnej rýchlosti svetla. A nič by to nezmenilo na tom, ako sa vyvíjala ľudská morálka za posledných sto rokov.
- **Jiří Bičák (18, s. 51, rozhovor Martina Mojžiša o všeobecnej relativite)**
 - Martin Gardner, známy americký popularizátor vedy, napísal medzi iným krásne eseje *Prečo nie som etický relativista*, *Prečo nie som ateista* a *Prečo nie som marxista*.
 - Keby sa teória relativity volala teória invariantov, ako to pôvodne navrhoval Felix Klein, postmodernisti by si ju ani nevšimli.
 - (...) nepochopením či úmyselným skreslením sa dá zneužiť aj číra pravda.
 - Zo všeobecného pohľadu mi teória relativita pripadá ako jasný príklad toho, že čím sú nejaké nové myšlienky zložitejšie, jemnejšie, čím viac sú vzdialené bežným činnostiam, tým vedú k hlbším zmenám v našom chápaní sveta.
- **Štefan Hríb (19, s. 3, editorial)**
 - (...) ak človek robí svoju prácu s nasadením a láskou, potom je jedno, či ide o rúbanie uhlia, strieľanie gólov alebo objavovanie kvazárov. Nie typ aktivity, ale prístup k nej rozhoduje, či práca človeka povznesie, alebo ubije.
- **Roman Joch: *Vojna* (19, s. 14-16)**
 - (...) ak človek odpustí trýzniteľovi z dôvodu lásky k blížnemu a jeho násilie neodpláca vlastným násilím, je to mravne ušľachtilá voľba. Situácia je však dramaticky odlišná, ak nespravodliví trýznitelia ubližujú bezbranným obetiam. Vtedy moja nečinnosť a neochota ochrániť nevinných pred nespravodlivými agresormi nie je príznakom lásky k blížnemu, ale sebalásky a neochoty riskovať. Spravodlivá vojna je niekedy mravnou povinnosťou – ak sú nám nevinní zverení do starostlivosti. Vtedy je neochota zúčastniť sa na spravodlivej vojne rovnakým zlom ako agresívna vojna nespravodlivých trýzniteľov.
- **Vladimír Palko: *Polícia nerobí, čo sa jej zachce* (19, s. 20-22) rozhovor Roberta Žitňanského a Martina Hanusa**
 - (...) podlieha[nie] sebazbožšteniu (...) sa stáva ľuďom, ktorí sa považujú za nezávislých a ktorí v živote neprešli veľkými skúškami a krízami a tvária sa, že sú strážcami morálky a demokracie.
 - Každý, kto chce vystupovať ako integrálna osobnosť, sa musí nevyhnutne dostať do sporu s médiami. Inak to nejde. Do sporu s médiami sa nedostane ten, kto skúma tie nálady médií a snaží sa im prispôbiť.
- **Mikuláš Huba: *Neobnoviteľné zdroje sú neobnoviteľné*. (19, s. 37)**
 - (...) najlepšou formou energie je energia ušetrená.

- **Lukáš Krivošík: *Vyčerpanosť surovín naozaj problém?* (19, s. 40-41)**

- Zásoby vodíka sú na rozdiel od ropy alebo uhlia nevyčerpatelne. Je to najbežnejší prvok vo vesmíre. Kedy prejdeme z fosílnych palív na vodík? Odpoveď je jednoduchá: keď sa to oplatí.
- Hrozilo „vyčerpanie surovín“ niekedy naozaj? Ekologické hnutie by sme si nemali idealizovať. Sú to tiež len ľudia, ktorí sa často venujú predovšetkým vlastnej sebareprezentácii v médiách a štedré vládne granty ich zaujímajú viac než ochrana prírody. Ak prinášate katastrofickú správu, vstup do večerných správ máte istý. Ak sa správa týka niečoho takého senzačného, ako je „koniec sveta“, médiá vám ochotne zaklopú na dvere aj samy. Obava zo zániku sveta je v nás hlboko zakorenená. Ak sa v minulosti objavila kométa alebo sa blížil nejaký symbolický letopočet, potulní kazatelia prorokujúci apokalypsu šíрили medzi ľuďmi paniku a nepokoje. Dnešní proroci apokalypsy sú zelení a používajú oveľa širšiu paletu farieb, keď vykresľujú blížiacu sa skazu. To však neznamená, že skaza naozaj nastane.

- **Lukáš Krivošík: *„Die Kapitalismusdebatte“* (20, s. 37-39)**

- Nemecko sa síce denacifikovalo, ale hlavná príčina, pre ktorú vôbec Nemci túto ideológiu prijali, je zakorenená priamo v nemeckom srdci. Je to ich kolektivistická mentalita, prehnaný rešpekt voči vrchnosti a absolútne nekritická poslušnosť voči autoritám. Nemci sú národ, ktorý ešte aj keď sa zabáva, má potrebu disciplinovane sa zoradiť do zástupu. A Nemci o tejto svojej črte vedia. Nemeckí intelektuáli a politici práve preto presadzujú silnú a centralizovanú Európsku úniu. Chcú sa spútať európskymi reťazami, ktoré by udržali temnú stránku ich povahy pod kontrolou. No nevedomky tak vytvárajú reťaze pre všetky ostatné európske národy.

- **Tomáš Janovic: *Nadávaš* (21, s. 3, Smutná anekdota)**

- Nadávaš na modernú dobu
ktorá devalvuje všetky hodnoty
a tými všetkými hodnotami myslíš mladosť

- **Tomáš Zálesák: *Vyrovnáť sa s 20. storočím* (21, s. 37-39)**

- (...) pod tenkou škrupinou našich civilizovaných návykov, údajne neotrasiteľných hodnôt, noriem, inštitúcií, sa skrývajú spodné prúdy, deštruktívne sily, ktoré môžu kedykoľvek preraziť na povrch.
- Svet, spoločnosť, ľudia – to všetko je nedokonalé. A túžba po dokonalosti je stará ako ľudstvo. Na druhej strane však snaha revolučne zmeniť svet, spoločnosť a človeka viedla ku katastrofe; najpresnejším výrazom snahy o vylúčenie nedokonalosti sú vyhladzovacie tábory. Dilema je zrejmá: rezignujeme na snahy o zlepšenie a zbavíme sa jedného zo základných atribútov ľudskosti; alebo usilujeme ďalej o zmenu a riskujeme, že sa opäť zmeníme na bestie.
- Ideologické heslá neslúžia na vysvetlenie, ale na mobilizáciu.
- „Zmätenie jazykov“, neschopnosť komunikovať – to nie je následok nedostatku tlmočníkov. Je to dôsledok toho, že tárame – bez ohľadu na to, ktorý jazyk použijeme.
- (...) v postmodernej demokracii je zlý vkus práve taký dobrý ako ktorýkoľvek iný. Od neustáleho zdôrazňovania, že všeobecne záväzná norma neexistuje, je len krôčik k vyhláseniu „Právo som ja“. Stačí už len dodať: „Nemysli, nepýtaj sa, nasleduj ma.“ [...] A kto by sa aj pýtal, ak – už poučený sociálnou pavedou – vie, že sa nič nedozvie? „Ja mám svoju pravdu, ty máš svoju“ – to môžem tvrdiť aj vtedy, ak som žiadny názor preukázateľne nikdy a na nič nemal. Samozrejme, nemusím mať ani žiadne vedomosti.
- Túžba po dokonalosti sa nemusí realizovať v ničivých revolúciách. Nedokonalosť sveta v sebe nesie hlbší zmysel. Zničiť život na to, aby sme sa vyhli jeho trápeniam, je podstatou totalitných programov. Môžeme naprávať konkrétne nedostatky. Nesmieme sa však pokúšať nahradiť človeka niečím nadľudským. To by znamenalo jeho zničenie.
- (...) stávame [sa] bestiami presne v tom momente, keď myslíme, že sa stávame nadľuďmi.

- **Ján Košturiak: *Kríza vzdelávania a myslenia* (21, s. 42-43)**

- Skutočnosť, že ľudia majú schopnosť abstrakcie a symbolizácie, že vedia prenášať skúsenosti a poznatky z človeka na človeka, viedla k tomu, že sme v rozvoji intelektu predbehli zdĺhavé procesy, ktoré prebiehajú v genetických reťazcoch DNA.
- Študenti by sa nemali hodnotiť iba podľa odpovedí, ale podľa otázok, ktoré sami dokážu formulovať.

- Základným cieľom vzdelávania by malo byť formovanie osobností, ktoré sú schopné vytvárať niečo nové a nielen opakovať to, čo už niekto vytvoril. Zo škôl by mali vychádzať ľudia schopní kritizovať, obhajovať svoje postoje, dostatočne silní na to, aby automaticky neakceptovali každý názor, ktorý sa im predloží.
- Neexistuje korelácia medzi úspechom v škole a úspechom v generovaní bohatstva podnikaním. Je to preto, lebo úspech v podnikaní je často viac výsledkom riskovania, experimentovania a hľadania nových ciest, zatiaľ čo úspech na školách je väčšinou postavený na opakovaní, istote, na dokonalom zvládnutí vopred pripravených príkladov a cvičení.
- Je veľmi ťažko predstaviť si, ako môžu v prostredí byrokratických úradníkov vzniknúť inovatívne riešenia. Tí, ktorí majú nápady a vedia vymyslieť niečo skutočne nové, nemajú obyčajne čas ani chuť študovať hrubé príručky na písanie projektov a triať sa do bodových systémov hodnotiacich komisí. Výsledkom je to, čo tu už bolo – do mnohých projektov sa vkladajú riešenia, ktoré sú už hotové, mnohé projekty fungujú ako cestovné kancelárie a diskusné kluby, dôležité sú správne vypísané dokumenty a „success stories“, ktoré niekedy pripomínajú potemkinovské dediny.
- **Jiří Olič** (21, s. 70, *Démantologie*)
 - Typicky postmoderní situace: všechno souhlasí, ale nic nepasuje.
- **Lukáš Krivošík**: *Internet ohrozuje Francúzsko* (22, s. 34)
 - Briti si tradične robia z francúzskej posadnutosti jazykovým purizmom posmech, ale hnutie za ochranu jazyka existuje aj u nich. Má však diametrálne odlišnú podobu. Angličanom je jasné, že indický kuchár v ich obľúbenej reštaurácii nikdy nebude mať výslovnosť ako kráľovná. Anglicko má však dlhú tradíciu učencov, ktorí od Samuela Johnsona cez Jonathana Swifta až po Georgea Orwella zdôrazňovali, že slová majú predovšetkým slúžiť pravde a objektívne pomenúvať svet naokolo. Nepriateľom angličtiny sú eufemizmy, nie cudzie slová. Kým Francúzom ide o formu, Angličania dávajú prednosť obsahu. Angličtina si tak zachováva presnosť a jasnosť napriek dynamickému vývoju a ppreberaniu slov z iných jazykov.
- **Tomáš Janovic**: *Cudzia poprava* (24, s. 3, Smutná anekdota)
 - Keď počúvame o cudzej poprave
guľka nám preletí
jedným uchom dnu a druhým von
- **Jiří Olič** (24, s. 70, *Démantologie*)
 - (...) jak říká jedna kunsthistorička, jsme-li příliš vyčerpaní myšlením, nezbývá nám než „plánovať topológiu deformácie“. (...)
- **Dušan Jaura**: *Život v kontajneri* (25, s. 48 – 49)
 - Niektoré úzkostlivé a odmietavé postoje veriacich voči bohatým majú korene väčšie v socializme než v Biblii...
 - Staráť sa je dobré, chybná je len upachtená, neurotická ustarostenosť. Je založená na ilúzii, že to podstatné v živote sa dá pevne chytiť a nepustiť.
- **Jiří Olič** (25, s. 70, *Démantologie*)
 - Říká se: „Dávej si pozor na to, co si přeješ, neboť by se to mohlo vyplnit.“[...] Odtud lehce odvodíme myšlenku, že svět existuje jen díky nevyslyšeným modlitbám.
- **MUDr. Igor Smelý** (26, s. 5, Ad)
 - To, že sa posťažujeme kamarátom, je úplne v poriadku. Z rozmanitosti ľudských reakcií potom ľahšie dospejeme ku korekcii svojich postojov a k uvedomeniu si prípadných chýb. Takto sa formuje naša osoba.
- **František Šebej**: *Výmena stráží na obzore* (26, s. 14 – 15)
 - (...) veľkých politických vodcov, akým bol napríklad Winston Churchill, vynášajú do popredia skôr katastrofy a stav krajného ohrozenia než mier a prosperita.
- **Martin Hanus**: *Dievča zo železa* (26, s. 15 – 16)
 - **Angela Merkelová**

- Ten, kto má **čo** povedať, nepotrebuje make-up.
- **Ivo Samson: *Kritická správa o konci sveta* (26, s. 40 – 41)**
 - (...) človek, ktorý sa stáva bohom, sa pre svet môže stať tou najväčšou pohromou.
- **Šarlota Pufflerová, Zuzana Humajová: Školy v USA** (26, s. 42 – 43)
 - Pri tvorbe vzdelávacích programov vychádzajú školy [v USA] (...) z takzvaných vzdelávacích štandardov, ktoré sú vytvárané na štátnej úrovni. Štandardy pritom nie sú zoznamom povinných tém v jednotlivých predmetoch, nepredpisujú, ktoré poučky musí učiteľ naliať deťom do hláv. Hovorí skôr o tom, čo by mali žiaci vedieť. Definujú profil absolventa, kompetencie, ktoré by mal mať, životne dôležité zručnosti, ktoré by mal ovládať. Toto je jediný návod, ktorým sa školy pri tvorbe svojich programov riadia.
- **Tomáš Janovic: *Relativizmus*** (28, s. 3, Smutná anekdota)
 - Relativizmus umožňuje
robiť absolútne špinavosti
a byť relatívne čistý
- **Juraj Lukáč (náčelník Lesoochranského združenia VLK): *Tatry sú dnes Klondike*** (28, s. 20 – 22, rozhovor Evy Čobejovej a Roberta Žitňanského)
 - Nech sa Tatry rozdelia na územia, kde budú chodníčky, cesty – a na územia, kde sa síce môže chodiť, ale nebude to chodenie uľahčované cestami a turistickými chodníkmi. Táto časť môže byť malá, možno 10-20 percent.
 - Je absurdné chcieť, aby divočina vznikla kdesi medzi Tatranskou Lomnicou a Štrbským Plesom. Nikto nechce rušiť v Tatrách zjazdovky ani cesty, ako nám to občas pripisujú. Môže tam byť kultúrny les.
 - Je absurdné mať tu chránených až 40 percent lesov, keď podľa nás nie je chránené vôbec nič. Radšej chrániť menej územia, ale poriadne.
- **Marek Loužek: *Manželství jako kontrakt*** (28, s. 37)
 - Kdo si neslibuje od sňatku zvýšení svého blahobytu, do manželství nevstupuje. Velký počet lidí, kteří žijí jako single, nebo „na hromádce“, svědčí o tom, že lidé racionálně zvažují všechny výhody i nevýhody uzavírání klasického manželství. Nelze proto přijmout stížnosti feministek, že muži ženy ovládají, že přetrvávají patriarchální předsudky a nespravedlnost v dělbě domácích prací.
 - Různí lidé mají odlišné hodnoty, preferují různé modely rodinného života. Ačkoli by se zdálo, že pro ženy představuje feminismus osvobození, zatímco pro muže spíše ohrožení, ve skutečnosti zhoršuje postavení obou. Feministky pod pláštíkem genderové rovnosti omezují svobodnou směnu mezi muži a ženami v rodině, vnucují lidem umělé preference a zavádějí do sňatkových trhů rigidity, které snižují blahobyt a spokojenost všech.
 - Většina žen se rodí, aby byly manželkami a matkami, stejně jako muži se většinou rodí, aby byli manželi a otcí. Feminismus se snaží lidem vnutit určité preference, které nevyplývají z jejich přirozenosti nebo soukromého vyjednávání a dobrovolné směny na sňatkových a pracovních trzích. Jak ukazuje ekonomie manželství, náklonnost k rodinnému či domácímu životu odráží nejen přirozené impulsy, ale i racionální volbu.
- **Peter Galiovský, Ondrej Jombík: *Software wars*** (29, s. 34 – 35)
 - **informatik Edsger Dijkstra**
 - Informatika nie je o počítačoch o nič viac, než je astronómia o ďalekohľadoch.
- **František Šebej: *Kauza Oriana*** (29, s. 37 – 41)
 - **historik Arnold Toynbee**
 - Civilizácie zomierajú samovraždou, nie vraždou[.](...)
 - **Oriana Fallaci**
 - Nemôžete prežiť, ak nepoznáte minulosť. Vieme, prečo sa zrútili všetky tie iné civilizácie – z nadbytku blahobytu, bohatstva a z nedostatku morálky a spirituality. V okamihu, keď sa vzdáte svojich princípov a svojich hodnôt... v okamihu, keď sa vysmievate vašim princípom a vašim hodnotám, ste mŕtvi, vaša kultúra je mŕtva, vaša civilizácia je mŕtva. Bodka!

- **Martin Mojžiš: *Bryndzové halušky* (29, s. 48 – 49)**

- Tisícky rokov bola soľ predmetom diaľkového obchodu, často sa dokonca používala ako platidlo (anglické slovo salary, t.j. plat, pochádza z latinského *salarium argentum* – soľné peniaze). Už aj v staroveku sa obchodnými cestami prechádzajúcimi našim územím vozili zo severu na juh najmä jantár, kožušiny a cín, z juhu sa dovážala okrem medi hlavne soľ zo stredomorských prístavov a alpských baní. Ak má niekto pocit, že hybnou silou globalizácie je túžba obchodníkov po zisku, a že táto sila k nám prináša aj veci, ktoré by sa tu inak nikdy neobjavili, potom minimálne v prípade soli má celkom určite pravdu.

- **Jiří Olič (29, s. 70, *Démantologie*)**

- Dříve měla mládež SSM, dnes má SMS. (...)

- **Daniel Raus: *Nenávisť* (30, s. 10)**

- Od 11. septembra 2001 padlo zopár mýtov. Ukázalo sa, že zdrojom islamského terorizmu nie je chudoba – teroristi sú zvyčajne bohatí. Zdrojom nie je ani nevzdelanosť – často ide o vysokoškolákov. Nie je to ani slabá integrovanosť v západnej spoločnosti – londýnski útočníci boli perfektne integrovaní. Kde je teda pes zakopaný? Odpoveď je jednoduchá: ideológia zla. Pascal kedysi povedal, že najhoršie činy spáchal človek vždy v mene náboženstva. Na počiatku treba vraždenie niečím ospravedlniť. Preto sa vytvorí ideológia, ktorá označí čiernu za bielu a hyenizmus nazve dobrým skutkom. Lenže ideológia musí mať aj nepriateľa, na ktorého ukáže prstom – a žiada si ľudské obete. Je bohom, ktorému treba odovzdať všetko, vrátane vlastného života, budúcnosti a sloby.

- **Lukáš Krivošík: *Absurdnosť agrodotácií* (30, s. 37 – 39)**

- Existencia EÚ je založená na dohodách ešte z päťdesiatych rokov 20. storočia, keď Francúzsko výmenou za otvorenie svojho trhu západonemeckým priemyselným výrobkom dostalo prísľub štedrých dotácií pre jeho poľnohospodárov.
- (...) nepriateľom Európy nie je ani tak „poľský inštalatér“, ale skôr francúzsky poľnohospodár.
- Dotácie poľnohospodárov sú (...) nielen škodlivé, ale aj nemorálne. Chudobné krajiny majú len minimum priemyslu, teda výroby s vysokou pridanou hodnotou. Jediné, s čím môžu obchodovať, je poľnohospodárstvo. Keby sa im umožnil prístup na trhy bohatých krajín, získali by sme širšiu paletu lacnejších potravín a africkí či ázijskí podnikatelia by získali kapitál, ktorý by mohli investovať do zvyšovania pridanej hodnoty vlastnej ekonomiky a konečne ju rozvíjať. Treba si uvedomiť, že aspoň časť peňazí, prípadne použitých na nákup afrického obilia, by sa k nám opäť vrátila. Afričania by nám totiž predali potraviny a za utŕžené peniaze by si mohli kúpiť naše priemyselné výrobky, ktoré oni nevyrábajú. Agrodotácie tak ožebračujú aj domáci priemysel – tým, že ochudobňujú jeho potenciálnych zákazníkov v zámorí. To je zlé najmä pre otvorené ekonomiky (akou je Slovensko), ktoré sú životne odkázané na vývoz svojich výrobkov. Pri dnešných dovozných clách a subvenciách africkí farmári nie sú schopní konkurovať obliu zo Západu, prichádzajú o prácu a ich deti hladujú. A tak európsky daňový poplatník otvára peňaženku tretíkrát: tentoraz aby zaplatil rozvojovú pomoc pre chudobné krajiny namiesto toho, aby im umožnil, aby si pomohli samy. Nikto, kto obhajuje agrodotácie, nemá morálne právo hovoriť o chudobe tretieho sveta. (...)
- Čím vyšší objem medzinárodného obchodu, tým väčšia bezpečnosť. Ako povedal v 19. storočí Frédéric Bastiat: „Buď budú hranice prekračovať tovary alebo armády.“[...] Ak kvôli európskemu protekcionizmu príde africký farmár o prácu, nie je vylúčené, že ho existenčná kríza zradikalizuje a/alebo privedie do Európy aj s jeho „kultúrnymi zvláštnosťami“.

- **Dušan Jaura: *Kto zaváha, nežerie...* (30, s. 52 – 53)**

- Sme obklopení najrozličnejšími diétami prepočítavaním jedla na kalórie a návodmi na zdravú výživu. Vyzerá to ako striedmosť, v skutočnosti je to novodobá forma obžerstva. Nadmerná konzumácia aj prehnaná priberčivosť či úzkostlivosť sú znakom nezriadeného vzťahu k jedlu – jedlo sa stáva centrálnou témou ľudského života.

- **Jiří Grygar: *Čo nám prinesie budúcnosť?* (31, s. 21, rozhovor Martina Mojžiša)**

- **arménsky astrofyzik Viktor Ambarcumjan**

- Najvýznamnejšie objavy sa nedajú predpovedať. Lebo keby ste ich vedeli predpovedať, tak to nebudú tie najvýznamnejšie objavy.

- **Lukáš Krivošík: *Stredoeurópsky hospodársky model* (31, s. 42 – 43)**
 - (...) neexistuje nič také ako objektívna hodnota nejakej veci. Tú nadobúda vec až v mysli človeka. Hodnota je teda subjektívna.
- **Vojtech Jurkovič: *Ži naplno* (31, s. 45 – 47)**
 - **americký cyklista Lance Armstrong**
 - Kedysi sa ma ktosi opýtal, aké mám potešenie z takého tréningu. Potešenie? Nechápem otázku, odpovedal som. Nerobím to pre potešenie, ale pre bolesť. Tí, ktorí chcú najviac vyhrať, musia tiež najviac vytrpieť[.] (...)
- **Terézia Kolková (31, s. 50 – 51)**
 - **kňaz Milan Ferenčík**
 - (...) najväčšou ľudskou biedou je pocit opustenosti.
- **František Šebej: *Nový kráľ* (32, s. 11)**
 - Ropa je preklatím všade tam, kde ešte nevyklíčila sloboda a demokracia. Nedovolí im vyklíčiť, lebo umožňuje vládcom kupovať si a korumpovať ľud.
- **Peter Poláčik: *Matematika je niečo ako umenie* (32, s. 21, rozhovor Štefana Hríba a Martina Mojžiša)**
 - Spoločnosť potrebuje matematikov prinajmenšom na to, aby učili deti matematiku. A to asi treba nielen pre matematické vzdelanie nových generácií. Možno ešte dôležitejší je spôsob myslenia, ktorý deťom správne vyučovaná matematika ukazuje. Učitelia musia vedieť viac, než čo učia, a to „viac“ ich musí niekto naučiť. Tí, čo učia budúcich učiteľov, musia vedieť ešte viac. A to sa učia práve prácou s často odďažitými problémami. Matematici, ktorí by nerobili takéto veci, ktorí by sa nezaoberali v nejakom zmysle vykonštruovanými problémami, takí matematici neexistujú.
- **Lukáš Krivošík: *Učebnica anarchokapitalizmu* (33, s. 42 – 43)**
 - Ak sa dnes pozrieme na pravoľavý diškurz, zistíme, že ľavica si kladie úplne nesprávnu otázku. Pýta sa: Prečo sú niektoré krajiny a ľudia chudobní?[.] Lenže chudoba a materiálny nedostatok sú historicky prirodzeným stavom ľudstva. Až ľudským konaním a snažením sa svet naokolo premieňa pod pracovnými rukami na znesiteľné miesto pre život. Správna otázka by teda mala znieť: Prečo sú niektoré krajiny a jednotlivci bohatí?[.] Kdekoľvek na svete a kedykoľvek v dejinách sa národy povzniesli k civilizovanosti, vždy bol na počiatku ich cesty k úspechu rešpekt k súkromnému vlastníctvu výrobných prostriedkov. Ak mala spoločnosť dobre vyriešenú ochranu súkromného vlastníctva, možnosť rýchlo a bezproblémovo ho majetkovo prevádzať (obchodovať s ním) a dobrú súdnu vynútiteľnosť zmluvných zväzkov, tak prosperovala. Naopak, keď sa vlastníctvo začalo sponchybňovať, často s odôvodnením návratu k ovidiovskému „zlatému veku“ bez vlastníctva, viedlo to k úpadku celých civilizácií.
 - Kým ekonómia rieši problém, ako sa tvorí bohatstvo, právo rieši konflikty medzi ľuďmi. Právo pritom slúži ekonómii, existuje totiž najmä na to, aby udržiavalo vlastnícke práva, a ekonomická kalkulácia smerujúca k maximalizácii úžitku zase napomáha právu. Dobré ploty totiž robia dobrých susedov a trhovú ekonomiku (existujúca vďaka súkromnému vlastníctvu) je zatiaľ najlepším rámcom na udržanie mierovej koexistencie ľudí a jej zladenie s osobnou slobodou.
- **Daniel Pastirčák: *Brat Roger* (34, s. 10)**
 - Ten, kto chce tvoriť most, musí počítať s tým, že bude pošliapaný.
 - **brat Roger z Taizé**
 - Ak by sme si uvedomili, že každá ľudská bytosť je poranená hriechom, boli by sme milosrdnejší.
- **Martin Mojžiš: *Kde má brehy Golský prúd?* (34, s. 50 – 51)**
 - (...) pochopenie základných prírodných zákonov nám síce umožňuje naozaj hlboké porozumenie svetu, ale to neznamená, že vieme automaticky vysvetliť všetky detaily.
- **Milan Lasica (35, s. 70, Bodka)**

- Ak (...) [myšlienku] nedokážete sformulovať, tak ju vlastne nemáte.

- **Lukáš Krivošík: *Pohľad do hlbín Slováckovej duše* (37, s. 41 – 43)**

- Málo z ľudí, ktorí štrngali kľúčmi na námestiach, chcelo kapitalizmus. Väčšina túžila po dubčekovskej „demokracii“, kombinovanej s ekonomickým socializmom. Ľudia chceli model, ktorý poznali z dovoleník v Titovej Juhoslávii – a najlepšie aj s jadranským slnkom. Práve po roku 1990 sa nacionálno-socialistická elita konštituovala ako reálna politická sila, ktorá odmietala Klausove reformy a „kapitalistickú džungľu“. Mečiar ako inštinktívny politik s prstom na pulze národných nálad vycítil tieto resentimanty a razom sa postavil do čela väčšiny. Treba povedať, že všetko pozitívne v transformácii Slovenska po roku 1990 sa podarilo nie vďaka, ale navzdory väčšinovej verejnej mienke.
- Veľa Slovákov žije v predstave, že (zjednodušene povedané) keby štát neprikázal mlynárovi, aby predal obilie pekárovi, nastal by hladomor, lebo by nebolo z čoho piecť chlieb. Nacionálno-socialistický volič je presvedčený, že spoločnosť je priamo organizovaná štátom a bez tohto dirigovania by nič nefungovalo. Nechápe, že pekár aj mlynár z vlastnej iniciatívy hľadajú v rámci deľby práce odbyť pre svoje produkty. Nechápe, že trhová ekonomika je samoorganizovaný systém a štát jej musí najmä vytvárať právny rámec, ktorý by garantoval vynútiteľnosť zmlúv a majetkových práv. Z tohto nepochopenia vychádzajú aj všetky tie nariekania opozície, že ak sa trh vpusť do školstva alebo zdravotníctva, nastane chaos, lebo kapitalizmus je „zákon džungle“. Ale džungľou sú spomínané rezorty teraz, keď sú pod kontrolou štátu – džungľou korupcie a morálneho rozkladu.
- Okrem dvoch totalitných ideológií je za antikapitalistickú mentalitu zodpovedná aj maďarizácia a nezvládnutá industrializácia Slovenska. Aby sa Slováci vyhli maďarizácii, ktorá zlákala veľkú časť našich elít, uzavreli sa na konci 19. storočia do malých dedinských spoločenstiev. Pestovala sa predstava o veľkej civilizácii „tam za humnami“, ktorá bola kapitalistická, mestská, úžernícka a žido-maďarská. Na druhej strane stála kultúra uzavretých dedinských komunít, ktorá bola slovanská, čistá, ľudová a prírodná. Náklady typu „civilizácia verzus kultúra“ alebo, pomenované Hayekovými termínmi „rozšírená spoločnosť verzus atavizmus malých spoločenstiev lovcov a zberačov“, sa počas industrializácie vyskytovali v každom národe. U nás sa mentalita malej uzavretej komunity stala súčasťou národného fenotypu, lebo spriemyselnovanie trvalo neprirodzene dlho a neprirodzene sa tiež skončilo. Z uzavretých dedinských komunít so silnými osobnými regulačnými mechanizmami boli Slováci presťahovaní do odľudštených králikárni reálneho socializmu. Udialo sa to v 60. rokoch minulého storočia a, ako to dôkladne zdokumentoval Hayek o svojej teórii kultúrnej evolúcie a samoorganizovaných systémov, socialistická spoločnosť je sama riadená ako malé spoločenstvo. Kým spoločenstvo riadia osobné regulačné mechanizmy, spoločnosť je príliš veľká a neprehľadná, musí byť preto riadená abstraktnými pravidlami, aplikovateľnými na každého rovnako. Infraštruktúrou veľkej rozšírenej spoločnosti je súkromné vlastníctvo, deľba práce, peniaze, zmluvné vzťahy, monogamná rodina, úrok, ochota riskovať a abstraktné pravidlá, ktoré nedávajú spoločnosti verejné ciele, o ktoré sa treba povinne usilovať, ale pôsobia ako mantinely pre naplnenie súkromných cieľov všetkých jednotlivcov.

- **Martin Mojžiš: *Buď svetlo* (37, s. 52 – 53)**

- (...) prehľbovanie našich znalostí znamená vo väčšine prípadov ich rozširovanie. Ak by to tak bolo vždy, veda by sa pravdepodobne zadusila svojimi vlastnými produktmi. Našťastie však niekedy dochádza k tomu, že prehĺbenie porozumenia vedie k obrovskej redukcii dôležitých vedomostí. Stane sa to tak, že z veľkého množstva informácií sa naozaj dôležitými stanú iba niektoré, ostatné odrazu chápeme ako viac alebo menej jednoduché dôsledky tých dôležitých.

- **Martin Mojžiš: *Gejše, chrámy, svätyne* (37, s. 60 – 62)**

- Knižky (...) povedia človeku veľa vecí, na ktoré by sám neprišiel. Na druhej strane, často si až na základe vlastných skúseností uvedomíme, čo sme to vlastne čítali.

- **Róbert Gregor (37, s. 69, Okolo sveta)**

- (...) najoriginálnejšie kultúrne diela vznikajú vo väčšine prípadov práve vo väčšine prípadov práve krížením protichodným kultúr a štýlov.

- **Marek Loužek: *Nepodléhejme zelenému mámení* (38, s. 39 – 41)**

- Ekologisté trpí zvláštni schizofrenií. Ačkoli kritizujú tradičné politické ideologické ideológie za „antropocentrizmus“, samy jej implicitne predpokládajú. Jestliže tvrdí, že človek „nevyčnívá“ nad ostatnými živočíšnými druhmi, a přesto se právě lidský život snaží všemožně regulovat, aby ochránil ostatní druhy, je v tom rozpor. Je-li

človek skutočne pouze jeden z živočišných druhů, pak jeho působení nemůže vyvolat žádnou globální katastrofu – může nanejvýš způsobit ontogenetické či fylogenetické změny – tak tomu ale bylo v přírodě vždy. Činnost člověka v tom není v ničem specifická a neliší se od působení mamutů, vlaštovek či klokanů.

- Přístup liberálního konzervatismu k problémům životního prostředí není ignorance, ale maximální využití trhu při jejich řešení. Zavést trh do oblastí odstraňování ekologických škod je myšlenka, která k zlepšení životního prostředí přispěje daleko více než byrokratický stát se svými zákazy a příkazy. Liberální konzervativce environmentální problémy nezveličuje, ale v klidu řeší.

- **František Šebej: *Smrt lovců nacistů* (39, s. 32 – 35)**

- **rabín Abraham Joshua Heschel**

- Nik nemůže odpustit zločiny spáchané na iných ľuďoch.

- **Dušan Jaura: *Poznanie seba: okraj a stred* (41, s. 54 – 55)**

- Talenty nás nielen rozvíjajú, ale aj ničia a splošťujú, lebo sa príliš fixujeme na to, čo vieme a čo naše okolie odmeňuje. Sme pripútaní k svojmu nadaniu a k tomu, čo sa nám zdá ľahké a prirodzené.

- **Jiří Olič: *Démantologie* (41, s. 78, *Démantologie*)**

- Ta hra se jmenuje Blbec. Hrají ji dva hráči, jeden jsem vždycky já.

- **Tomáš Janovic: *Globalizácia* (42, s. 3, *Smutná anekdota*)**

- „Globalizácia zabíja individualitu!“
kričia antiglobalisti
kolektívne

- **Michal Vaško: *V cirkvi sa médií bojíme* (42, s. 50 – 51, rozhovor Imricha Gazdu)**

- V časoch útlaku sa cirkev domáhala dialógu s utláčateľmi. To je v poriadku. No nie je v poriadku, ak princípy, ktoré chceme, aby nám ako cirkvi neboli upierané, upierame sami sebe navzájom. Pritom by sme mali byť vzorom v ich uplatňovaní.
 - (...) malé dieťa má uši na zadku, väčšie na ušiach a dospievajúce v srdci a v intelektu. No a v cirkvi sú za malé deti považovaní aj tí, ktorí už prerástli svojich učiteľov. Tí mentálne dospelí utekajú z cirkvi, lebo tam stále „bijú po zadku“...
 - Cirkev na Slovensku zrejme ešte nezbadala, že verejná mienka sa už netvorí z kazateľníc.
 - V cirkvi sa médií bojíme, lebo by mohla vyjsť najavo naša nevzdelanosť, nedostatok rozhľadu a argumentov.
 - Dlhodobu sa hriechy zakrývať nedajú. Sú a budú prítomné, či sa nám to páči, alebo nie. Profánne médiá nám v tomto robia službu: ak nebudeme písať my, budú ony. Ale s hnevom, bulvárne a deštruktívne.

- **Martin Mojžiš: *Svetlo a Kniha* (42, s. 55)**

- V otázkach pôvodu sveta a človeka panuje medzi vedou a vierou určité napätie, možno až vážny spor. Takmer nevyhnutný je tento spor medzi „majiteľmi pravdy“ na jednej či druhej strane. V prípade tých, čo pravdu hľadajú, to, našťastie, také jasné nie je.

- **Baruch Myers (42, s. 57, rozhovor Martina Mojžiša o svetle ako metafore)**

- (...) svetlo plameňa sviece (...) umožňuje sústrediť náš fyzický zrak na niečo, čo má duchovnú podstatu, a oslobodiť nás tak od materiálnych zrakových vnemov.

- **Ondrej Sukeľ: *Výzva slobode* (45, s. 43)**

- Vedu robí vedou vedomie vlastných limitov a ich priznanie.

- **František Šebej: *Homeopatia ešte raz (a naposledy)* (45, s. 45)**

- Na anekdotických dôkazoch je pôvabné, že ich nemožno nijako vyvrátiť. Anekdotu nikto nemôže podrobiť štatistickému skúmaniu ani opakovanej skúške. Anekdota má osobný charakter a anekdota môže byť pravdivá – teda pravdivá v pozorovaní, nie v zdôvodnení. Ak si ľudia čímkol'vek zdôvodnia to, čo prežívajú, potom tej príčine veria a zovšeobecnia si ju. Anekdotalami možno dokázať napríklad aj to, že desaťročia sledovania televíznych novín spôsobujú starnutie – všetci, ktorí to robia, totiž starnú.

- **Erik Jakub Groch: *Žijem normálny život* (45, s. 61 – 63, rozhovor Andreja Bána)**
 - Nielen pohlavie, ale aj rozum potrebuje zdržanlivosť, aby sme si z myslenia neurobili cieľ.
- **Tomáš Zálešák: *Budúcnosť a premeny ideológie* (46, s. 42 – 43)**
 - **Laurence Sterne**
 - (...) kľúčovou dierkou vchádza do sveta viac hriechu a skazenosti než všetkými ostatnými dierami dohromady.
 - (...) ak si chceme zachovať slobodný a slušný svet, musíme akceptovať jeho nedokonalosť. Nie pre túto nedokonalosť samu, ale pre hlbší zmysel, ktorý sa za ňou skrýva. V jej rámci máme vždy čo zlepšovať, a dokonca to musíme robiť; ale pozor: v jej rámci.
- **Lukáš Krivošík: *Zomrel otec úspešného manažmentu* (47, s. 34 – 37)**
 - **novinár a ekonóm Peter F. Drucker**
 - Nejde len o to, robiť správne veci, ide o to, robiť veci správne.
 - Logickým dôsledkom konceptu človeka bola pre Druckera nedokonalosť človeka: „Dokonalý človek slobodu predsa nepotrebuje – vždy by si vyberal správne.“[.]
- **Štefan Hríb: *Imagine* (49, s. 21)**
 - Krásna pieseň. Jedna z najkrajších, aké poznám. Vždy, keď ju počujem, niečo sa vo mne pohne. Ale vždy znovu mi tiež napadne, ako veľmi je nepravdivá, pretože ak si predstavím všetko, o čom sa v nej spieva, v myslí sa mi nezjaví nebo na zemi, ale skôr pozemské peklo. „Imagine there is no heaven... no hell... no country... no religion... no possession(...)“[.] vyzýva v piesni Lennon a ja to vždy znova urobím. Vždy si teda na chvíľu predstavím svet bez neba a pekla, bez náboženstva, ale s ľuďmi žijúcimi „for today“. Lenže vtedy nevidím harmóniu, ale smutnú zem zbavenú nádeje, ľudí zbavených zodpovednosti a prázdny svet zbavený dobra a zla. Ani keď predstavím svet bez hraníc, nevidím mier a pohodu, ale skôr niečo také ako Sovietsky zväz. Napokon, ani keď si predstavím svet bez vlastníctva, nevidím prosperitu, ale hlad a dlhé rady na všetko, čo nefunguje, pretože to nikomu nepatrí. Je to krásna pieseň, naozaj jedna z najkrajších, aké poznám. Je citlivá, plná snov a dobrých úmyslov. Len nie je o nás, hriešnych ľuďoch tejto zeme, ale o anjloch v nebi. V tom nebi, ktoré Lennon tak nadšene odmietal.
- **Ondrej Dostál: *Chudoba a jej príčiny* (49, s. 39 – 41)**
 - Ľudia sú si rovní vo svojich právach a vo svojej slobode, ale zároveň sú rozdielni: majú rôzne nadanie, rôzne schopnosti, vyvíjajú rôzne veľké úsilie, sú ovplyvňovaní rôznymi faktormi, preto aj ich výsledky sú rôzne. Ak uznávame, že táto rozmanitosť je prirodzená, mali by sme uznať aj to, že prirodzená je i príjmová a majetková nerovnosť.
 - Ak to neuznáme, nebudeme schopní vyrovnať sa ani s problémom chudoby. Pretože miesto skutočnej chudoby, na ktorú by sme sa mali sústrediť, sa budeme snažiť riešiť problém nerovnosti príjmov a snažiť sa zmenšovať rozdiely v spoločnosti. A to je sociálne inžinierstvo, ktoré odpútať pozornosť od toho podstatného a mrhá verejné zdroje na veci, ktoré s chudobou nemajú nič spoločné. Žiaľ, touto deformáciou je vo väčšej či menšej miere zafarbená sociálna politika prakticky všetkých krajín.
 - Skutočná alebo absolútna chudoba je stav nedostatku zdrojov, ktorý ohrozuje základnú existenciu, prežitie človeka. Chudobný človek nemá príjmové alebo majetkové prostriedky na existenčné prežitie, nemá zdroje na zabezpečenie si jedla, ošatenia, primeraného bývania a základných hygienických podmienok. Takémuto vymedzeniu chudoby zodpovedajú napríklad bezdomovci alebo obyvatelia rómskych osád. To je skutočná chudoba či bieda, ktorou sa treba zaoberať, nie to, čo sa za chudobu u nás i inde vo svete často vydáva.
 - Komunizmus padol, ale ním uplatňovaný spôsob uvažovania je tu stále prítomný: za svoj život nie sme zodpovední my sami, ale zodpovedný je niekto iný, najmä vláda, respektíve štát. Dôsledkom takéhoto prístupu sú pasivita, kultúra závislosti a nedostatok iniciatívy – teda presne tie veci, ktoré sú zdrojom chudoby a sú prekážkou všetkých snáh o jej riešenie.
 - Paternalistický štát (...) potláča v ľuďoch aj zmysel pre zodpovednosť. Upevňuje v nich presvedčenie, že by sa o nich mal postarať niekto iný. Prehľbuje ich pasivitu a závislosť. Ak som prevedčený, že sa má o mňa postarať vláda, nemusím sa snažiť ja sám. To nie je cesta z chudoby, ale cesta k dlhodobej chudobe. A podobne to účinkuje aj vo vzťahu k prirodzeným, teda dobrovoľným formám solidarity, reprezentovaným charitou, pôsobením cirkví či mimovládnych organizácií. Prečo by som mal pociťovať starosť o svojho blížneho v núdzi, keď viem, že sa oňho „postará“ štát? Prečo by som mal dobrovoľne prispievať niekomu na starostlivosť o chudobných, keď musím prispievať povinne cez vysoké dane a odvody?

- **Tomáš Zálešák: *Na obranu demokracie* (49, s. 42 – 43)**

- (...) naša skutočná povaha sa vyjavuje v čase kríz.
- **Eric Voegelin**
 - Ježiš neprišiel ku kresťanom, ale k ľuďom. A to, že sme kresťania, nás nezbavuje povinnosti byť ľuďmi.
- Rieka, ktorá netečie, nie je rieka. A tradícia, ktorá už netrpí rozpormi, nerieši otázky a neadaptuje sa na nepredvídateľné, môže byť iba mŕtva tradícia.

- **Dušan Jaura: *Zrkadlo a okno* (49, s. 52 – 53)**

- Exupéry vo svojej *Citadele* vyjadruje túžbu po človeku, ktorý by preňho bol otvoreným oknom s výhľadom na more, a nie zrkadlom, ktoré ho nudí. Zrkadlenie v partnerských vzťahoch na prvý pohľad vyzerá ako empatia, v skutočnosti však ešte viac prehlbuje vedomie samoty. Skutočné stretnutie sa nekoná, pretože láskavému spoločníkovi chýba jeho vlastný stred. Namiesto inšpirujúcej inakosti partnera „zdvojuje“.
- (...) nastavenie „darcu“, ktorý potrebuje, aby ho potrebovali, vedie k tomu, že pre partnerstvo si pomerne často hľadá človeka slabého a závislého. Ak taký nie je, potom urobí všetko pre to, aby sa slabým a závislým stal. Je to mentalita pavúka, ktorý si druhého fixuje tým, že ho zväzuje a paralyzuje svojou starostlivosťou. Navonok to vyzerá ako vzťah darcu, ktorý druhému pomáha, všetko znáša, odpúšťa a stále mu dáva novú šancu. Pritom si však nevšimá, že takýto stav mu vyhovuje, pretože keby sa partner uzdravil a stal sa samostatným, prestal by ho potrebovať.

- **Tomáš Janovic: *Lenin a kuchárka* (50, s. 3, Smutná anekdota)**

- Lenin sa chválil že každú kuchárku naučí riadiť štát a o chvíľu všetci hladovali

- **Eugen Jurzyca: *Čo ľudia chcú* (50, s. 30)**

- (...) jeden (...) [ukrajinský], celkom vtipný politik (...) povedal, že Ukrajinci majú v súčasnosti dva hlavné problémy. Prvý: Ako zabezpečiť aspoň základné potraviny, aby sa mohli najesť. Druhý: Ako schudnúť.

- **Dušan Jaura: *Kapry a dnešok* (51 – 52, s. 12)**

- Strach zo zložitosti sveta a jeho nových výziev zvädza k potrebe cúvnuť, nasilu sa natlačiť do detských šiat. Je to túžba po skanzene, ktorý by dynamickú skutočnosť (ktorú niektorí z nás nazývajú Bohom) konečne fixoval, umŕtvil, a tým uchopil a ovládol. Je to romantická túžba vrátiť sa späť do sveta, ktorý zrejme nikdy neexistoval.
- **anglické príslovie**
 - Tradície sú ako pouličné lampy. Osvetľujú cestu, po ktorej máme ísť, no len opilec sa pri nich zastaví a kľúčovito sa ich drží (...).

- **?: *Falošné tóny z Live 8* (51 – 52, s. 24, Omyly roka)**

- Skúsenosť potvrdzuje, že masívne transfery finančnej pomoci sa buď premrhali, alebo ich miestne vlády zneužili na zvýšenie vlastnej moci. Afrika nepotrebuje zvonku viac, ale menej peňazí, aby jej elity pochopili, že kľúč k riešeniu problémov je na samotnom kontinente.

- **Anton Srholec: *Netradičné Vianoce* (51 – 52, s. 50 – 51)**

- Vianoce sú pre mňa radostnou zvesťou. Je to o živote. O nádeji. O tom, že aj chudobné dieťa z poslednej dediny má šancu.
- (...) ak žmýkame slovenského komunistu, tečie z neho katolícka krv.
- K vianočnej poézii patria traja králi. Keď Karel Čapek rozjíma o tejto scéne, je dojatý, ako prišli z ďalekej krajiny, prijal ich aj Herodes, poklonili sa Dieťatku, odovzdali dary, potešili sa a z diplomatických dôvodov, aby ho neohrozili, inou cestou sa vrátili do svojej krajiny. Píše, že poklona zaväzuje. Oni mali vedieť, ako to dieťa žilo, čo sa z neho stalo, a po tridsiatich rokoch, keď bol pred Pilátom, mohli a mali prísť ako zástupcovia svojich krajín a povedať: „Pán Pilát, nám na tomto mužovi záleží.“[.]

- Ježišovým príbehom, jeho múdrosťou, jeho životom sú hlboko poznačené naše dejiny. Odovzdal nám hebrejskú múdrosť obohatenú svojím snom, že je možné na tomto svete, kde je nám súdené aj umožnené žiť, žiť bohato a zmysluplne. Našiel na to slová, ale predovšetkým nám dal príklad, že to nie je utópia. Už dve tisícročia sa ľudia snažia za ním kráčať, pochopiť ho a uskutočniť jeho sen. Obetujú svoje životy, ním inšpirovaní žijú a odchádzajú z tohto sveta. Kríza našej civilizácie je aj v tom, že na neho zabúdame.
- Vždy ma lákali hranice, kde sa človek stretá s iným myslením, s inou kultúrou. Kde si môže preveriť svoju pravdu, merať sily a premýšľať.
- **Umberto Eco: *Pre niektorých ľudí Boh nie je dosť veľký* (51 – 52, s. 54 – 55)**
 - G. K. Chestertonovi sa často pripisuje tento postreh: „Keď človek prestane veriť v Boha, nestane sa to, že by neverili v nič. Uverí v čokoľvek.“[.] Nech to už povedal ktokoľvek – mal pravdu. Mali by sme žiť v ére skepsy. V skutočnosti však žijeme v ére extrémnej dôverčivosti. „Smrť Boha“ – alebo aspoň postupné umieranie kresťanského Boha – sprevádza zrod nových modiel. Rozmnožili sa ako baktérie na mŕtvole kresťanskej cirkvi: od čudesných pohanských kultov a siekt až po hlúpe od kresťanstva odvodené povery *Da Vinciho kódu*.